

De kunst van een goed uitstrijkje

Dagmar Dage & Chantal Romijn

Scholing en Voorlichtingsmedewerker BVO NL

**bevolkingsonderzoek
nederland**

Een beetje een middeleeuws werktuig.

Join at menti.com | use code 6256 7755

Instructions

Go to
www.menti.com

Enter the code

6256 7755

Or use QR code

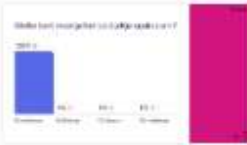
→ Show correct answer

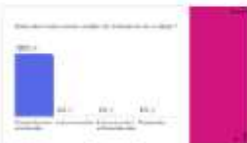

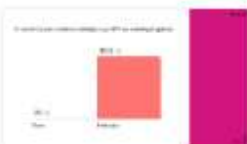
Menti
Test je kennis NVDA

Choose a slide to present

Dia 3

HR1

Vindt gebruik van de mentimeter wel een risico gezien de laatste ervaringen

Hilde Raaijmakers; 2026-02-18T11:12:28.546

Join at menti.com | use code 6256 7755

Welke kant moet je het borsteltje opdraaien ?

100% ✓

5x rechtsom

0% ✗

5x linksom

0% ✗

10x linksom

0% ✗

10x rechtsom

→ Show correct answer

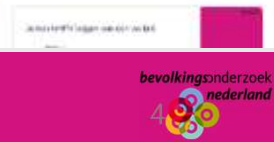
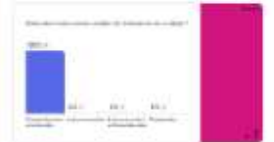
Mentimeter

Menti

Test je kennis NVDA

Choose a slide to present

Join at menti.com | use code 6256 7755

Welke cellen moet je sowieso uitstrijken bij het maken van een uitstrijkje ?

100% ✓

Plaveiselcellen/endocervicale cellen

0% ✗

endocervicale cellen

0% ✗

Endometriumcellen/endocervicale cellen

0% ✗

Plaveiselcellen

→ Show correct answer

Mentimeter

SB

Menti

Test je kennis NVDA

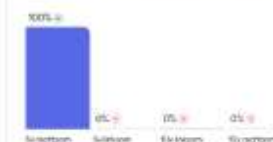

Choose a slide to present

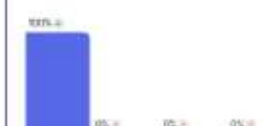
Instructions

Welke kant moet je het borststijpje oprollen ?

Welke cellen moet je sowieso uitstrijken bij het maken van een uitstrijkje ?

bevolkingsonderzoek
nederland

Join at menti.com | use code 6256 7755

Er wordt bij een controle uitstrijkje op HPV en cytologie getest.

→ Show correct answer

Menti

Test je kennis NVDA

Choose a slide to present

1/1

Join at menti.com | use code 6256 7755

Je kan hrHPV krijgen van een wc bril.

100%

Waar

0%

Niet waar

→ Show correct answer

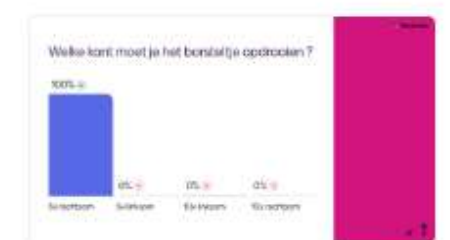

Menti

Test je kennis NVDA

Choose a slide to present

Join at menti.com | use code 6256 7755

Mevrouw Janse is 60 jaar en heeft besloten niet deel te nemen aan het bevolkingsonderzoek, wordt zij bij 65 opnieuw uitgenodigd?

100%

Waar

0%

Niet waar

→ Show correct answer

Mentimeter

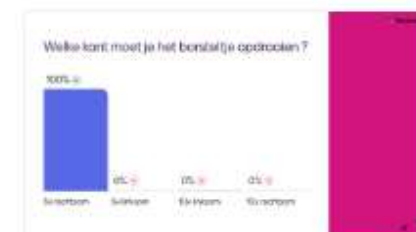
SB

Menti

Test je kennis NVDA

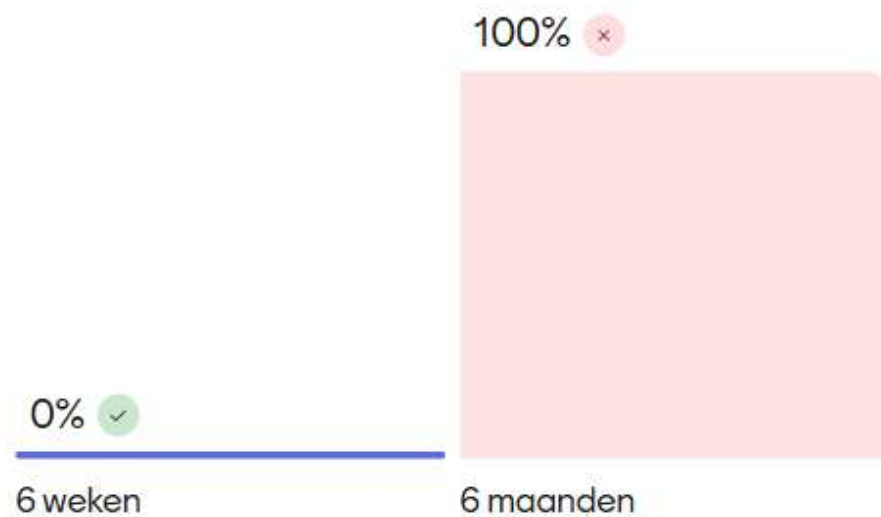

Choose a slide to present

Join at menti.com | use code 6256 7755

Mevrouw Tuci is net bevallen en vraagt aan jullie wanneer zij weer mee mag doen aan het bevolkingsonderzoek

→ Show correct answer

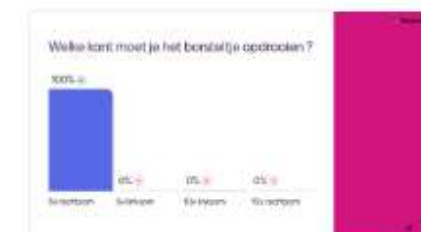

Menti

Test je kennis NVDA

Choose a slide to present

Veranderingen binnen bevolkingsonderzoek Nederland

Wetenschappelijk bewijs effectiviteit screening d.m.v. uitstrijkjes.

1960-1980

1961: KWF subsidieert een pilotonderzoek naar de invoering van een bevolkingsonderzoek naar baarmoederhalskanker.

Pilotprojecten voor regionale screening dmv uitstrijkjes in Nederland.

1970-1990

1991: Advies van Gezondheidsraad voor het opzetten van een landelijk bevolkingsonderzoek naar baarmoederhalskanker.

1991-2000

1996: Start landelijke bevolkingsonderzoek baarmoederhalskanker

2010: Introductie HPV-vaccinatieprogramma voor 12-jarige meisjes dmv Rijksvaccinatie programma.

2010-2020

2017: HPV screening vervangt cytologie screening

Fusie regionale organisaties naar landelijk Bevolkingsonderzoek Nederland

2022

HPV-vaccinatieprogramma vervroegd naar 10-jarigen en ook voor jongens

Eerstgenodigde vrouwen (30 jaar) ontvangen zelftest om mee te doen.

2023

Instroom eerste hpv-gevaccineerden in het bevolkingsonderzoek.

Primair HPV screenen

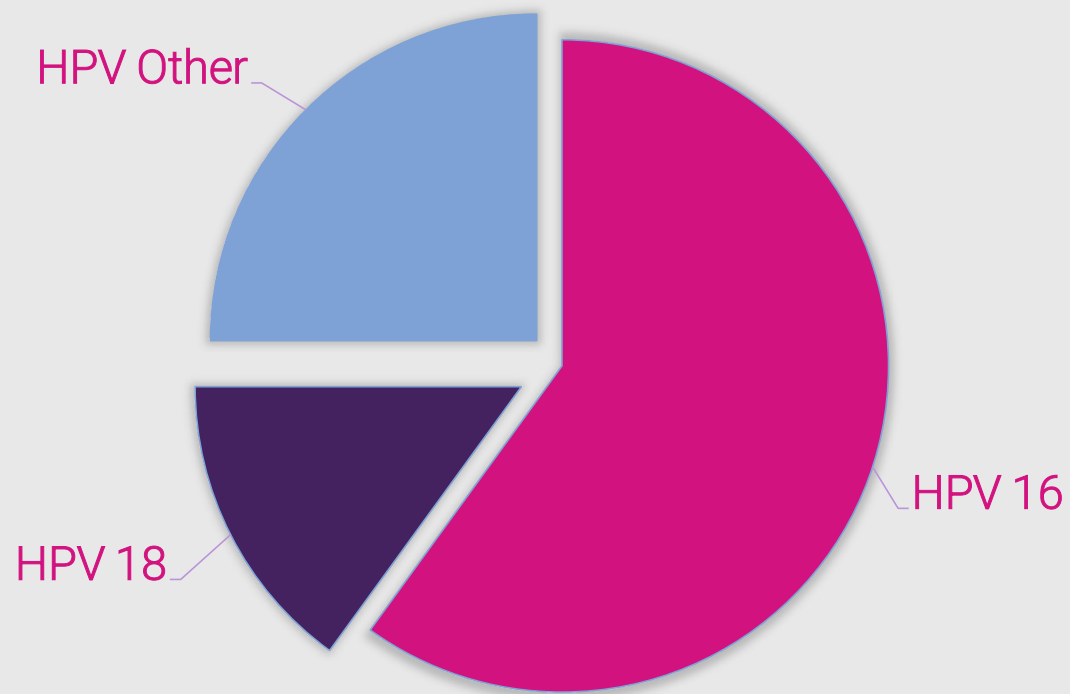
- Sinds 2017
- Eerst een HPV screening, wanneer er sprake is van een hrHPV positieve uitslag dan cytologie

Wat is Humaan Papillomavirus (HPV)?

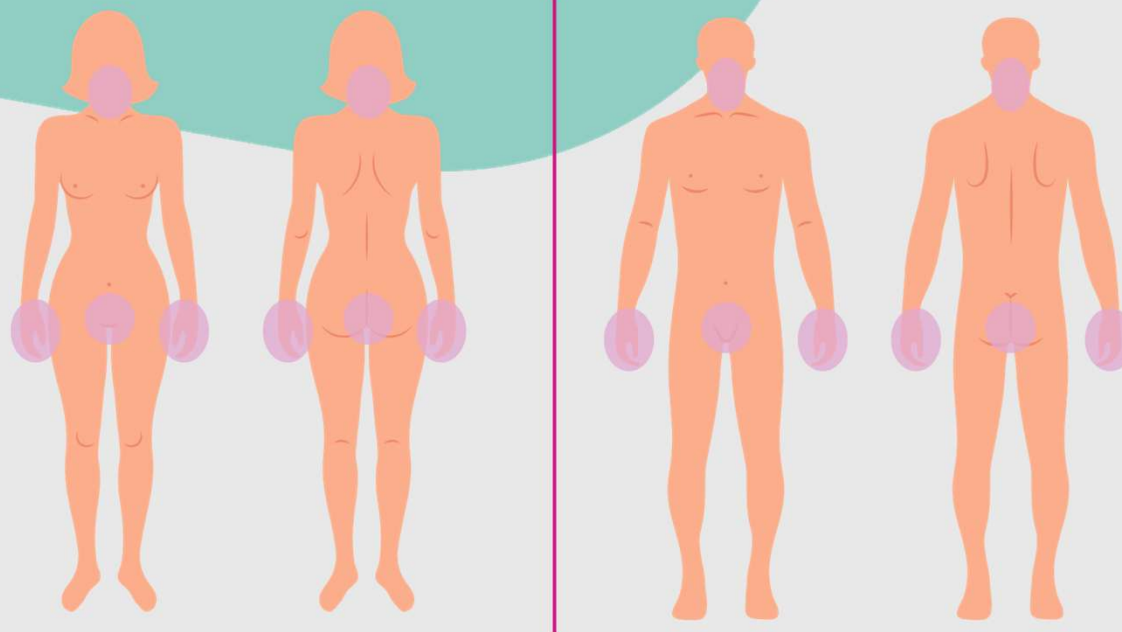
- 170 typen HPV
- Testen op 14 typen hrHPV
- Low risk HPV 6 en 11 veroorzaken genitale wratten

TYPEN HPV DIE BMHK VEROORZAKEN

MW1

Besmettingswegen van hrHPV

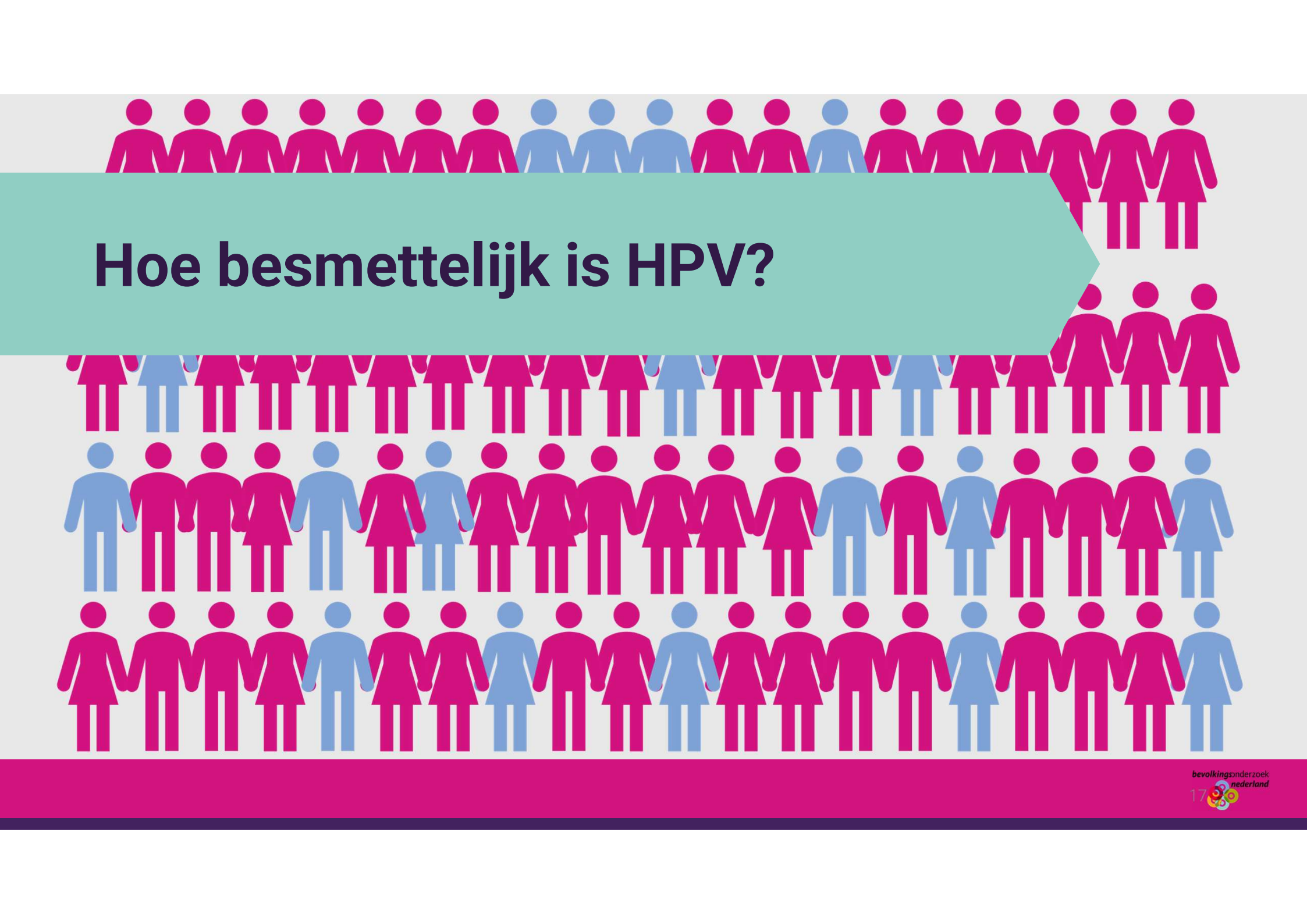

Dia 16

MW1

Klinkt een beetje vaag? Misschien gewoon zeggen: Besmettingswegen

Mauk Wijnands; 2026-02-18T08:36:57.830

Hoe besmettelijk is HPV?

Pauline van Bevolkingsonderzoek beantwoordt

De zelftest

Uitslag zelftest

1

Geen HPV

Geen vervolgonderzoek nodig. Afhankelijk van de leeftijd wordt de cliënt over 5 of 10 jaar opnieuw uitgenodigd.

2

Wél HPV

Advies om uitstrijkje te laten maken bij huisarts voor cytologisch onderzoek.

3

Niet goed te beoordelen

De cliënt ontvangt een nieuwe zelftest.

Zelftest

- Zelf thuis afnemen, hierdoor is deelname toegankelijker
- Test alleen op HPV
- Na een positieve test alsnog uitstrijkje voor cytologie
- Gebruiksaanwijzing in meerdere talen
- Uitslag gaat niet naar de huisarts

Uitstrijkje

- Wordt in huisartsenpraktijk afgenomen
- Test primair op HPV
- Direct cytologie indien HPV positief
- Informatie in meerdere talen beschikbaar
- Huisarts ontvangt uitslag

Opdracht

- Ken jij iemand in je omgeving (of jezelf) die 30+ is en de uitnodiging voor het bevolkingsonderzoek heeft laten liggen?
- Individueel nadenken
- Bespreek kort met je buurman/buurvrouw

Huidige situatie

Proces

Cijfers

Voorwaarden kwalitatieve uitstrijkjes

Spiegelinformatie

EC- uitslag

bevolkingsonderzoek

**Proces bevolkingsonderzoek
baarmoederhalskanker**

Cijfers

Belangrijkste bevindingen 2024

Genodigden hebben vijf jaar de tijd om deel te nemen na het ontvangen van de uitnodiging. Cijfers over 2020 gaan dus over een volledige screeningsronde. De cijfers voor de andere verslagjaren kunnen nog wijzigen naarmate meer mensen alsnog deelnemen (zie [context 2](#)).

De deelnamegraad voor 2024 bedraagt voorlopig **54,4%**. Voor 2020 was dit, na een volledige ronde, **66,3%**.

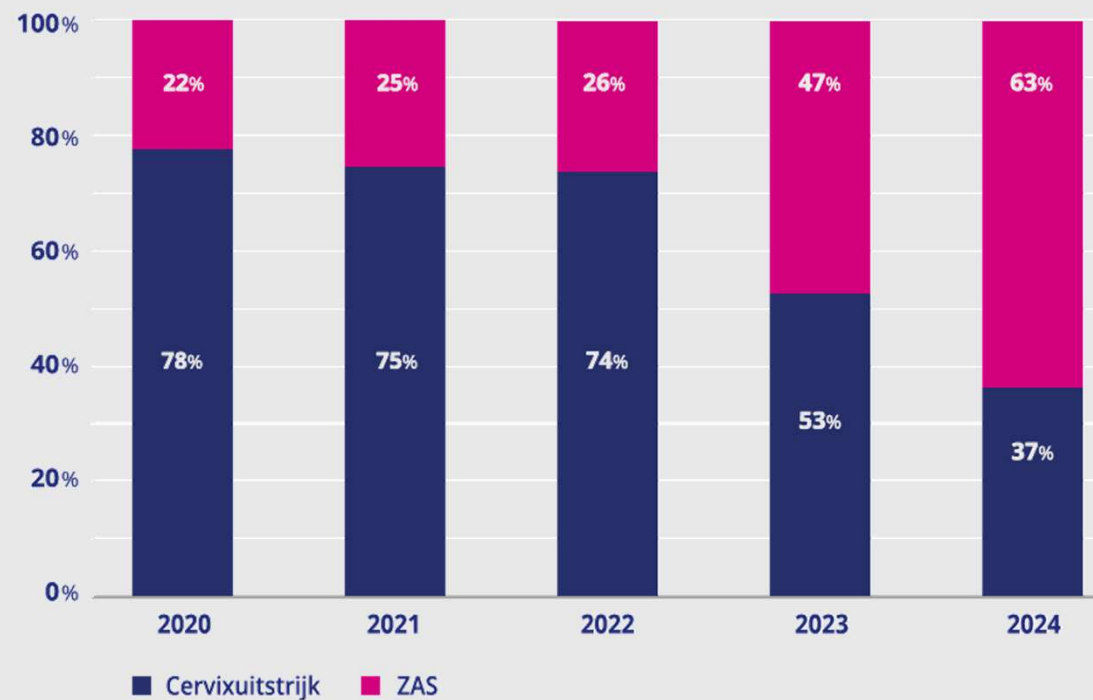

In 2024 nam de meerderheid van de deelnemers deel d.m.v. een ZAS (**63%**).

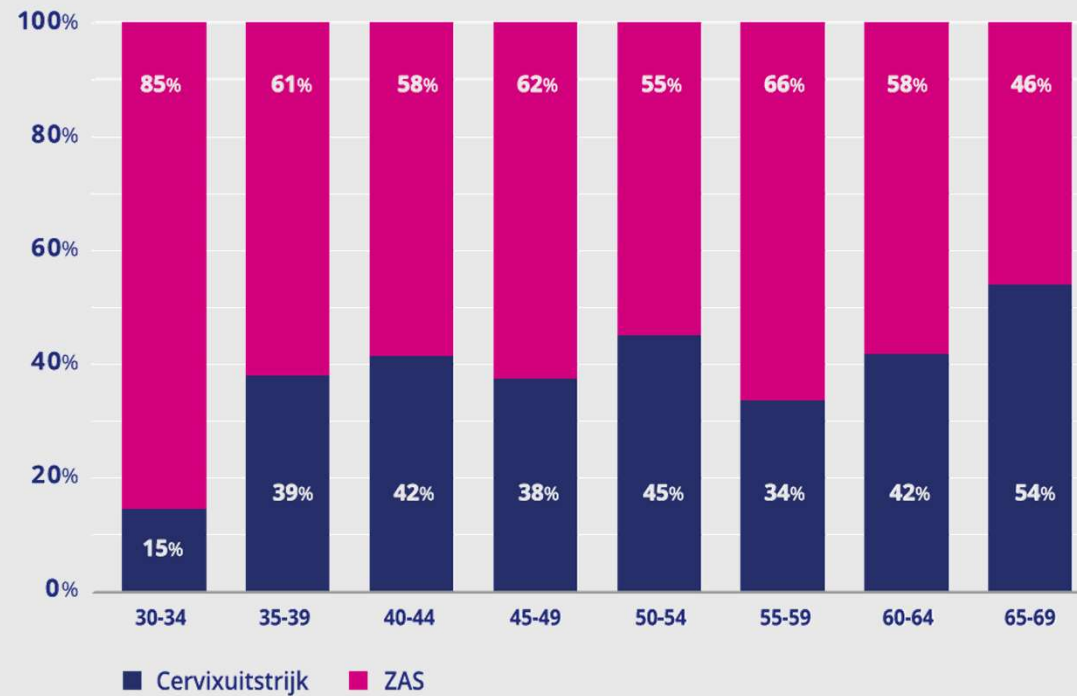

Van alle deelnemers was **12,4%** hrHPV-positief. Het directe verwijscijfer was **1,7%**.

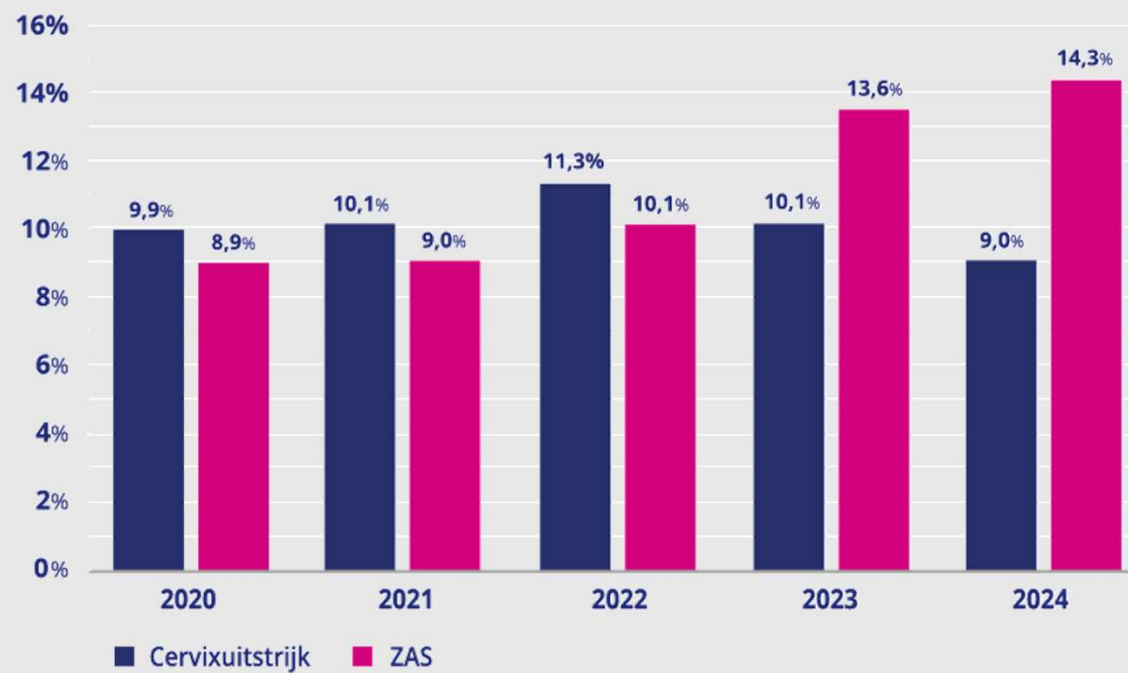
Figuur 5 / **Verhouding deelname primair onderzoek door middel van cervixuitstrijk en ZAS naar jaar (bron: BVO NL)**

Figuur 6 / Verhouding deelname primair onderzoek door middel van cervixuitstrijk en ZAS in 2024 naar leeftijd (bron: BVO NL)

Figuur 7 / **hrHPV-positieve deelnemers bij primair onderzoek** naar manier van deelname en jaar (bron: BVO NL)

Goed beoordeelbaar uitstrijkje

Niet uitstrijken tijdens menstruatie

Geen portio in beeld? Hulp van
een collega of de huisarts vragen

Overtollig fluor voorzichtig wegvegen

Zorg ervoor dat de witte
borstelharen in de portio komen

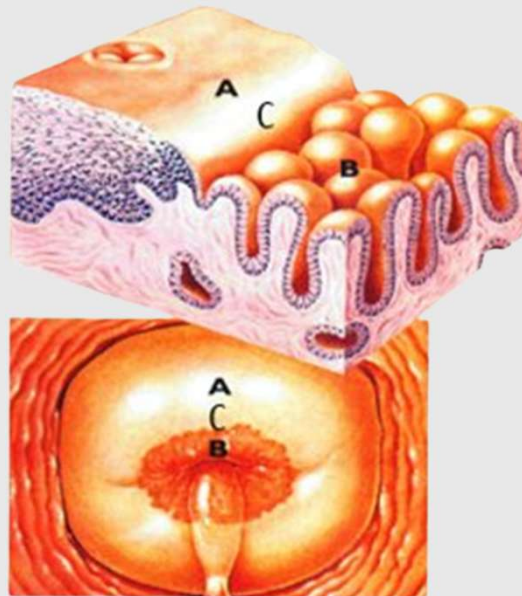
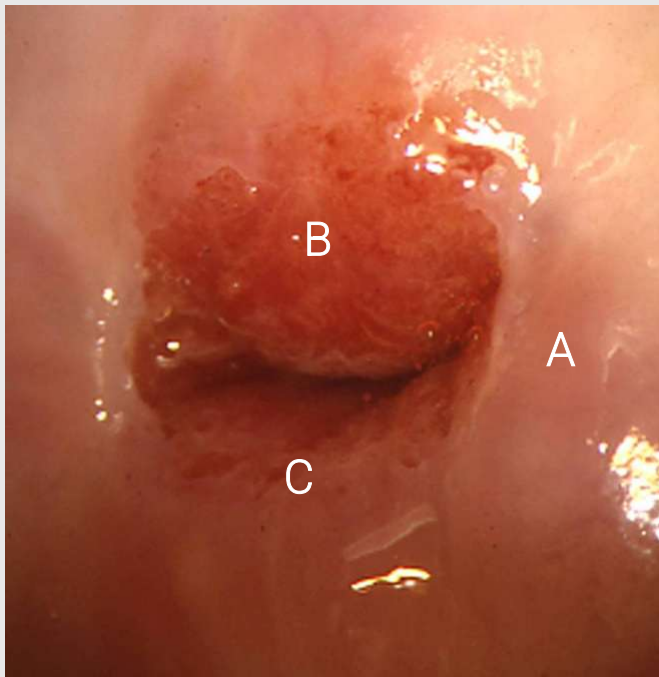
Cervixbrush 5x ronddraaien met de klok mee

Geen glijmiddel in het uitstrijkje

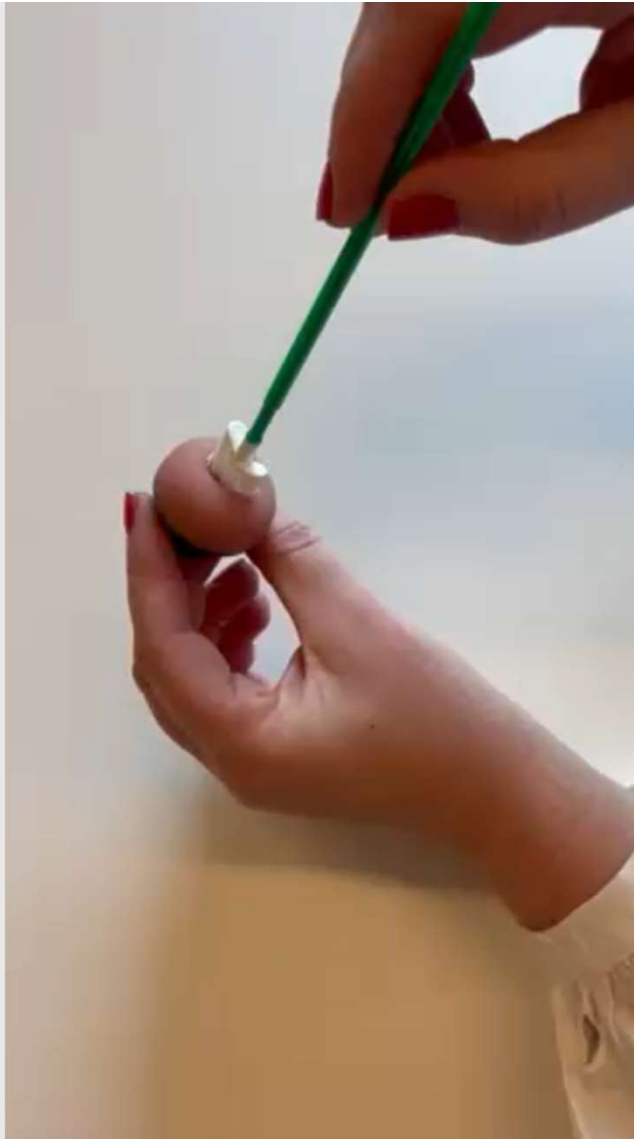
Borsteltje meteen in fixeervloeistof

Borsteltje 10x goed uitstampen en krachtig
ronddraaien

Transformatiezone

- A.
Ectocervix (plaveiselcel epitheel)
- B.
Endocervix (cilindrisch epitheel)
- C.
Transformatiezone (metaplastisch epitheel)

Spiegelinformatie

Spiegelinformatie

Tabel: Kwaliteitsindicatoren cytologische BVO-uitstrijkjes over de afgelopen twee jaar*.

	Eigen praktijk	Eigen praktijk	Landelijk gemiddelde	Streefnorm
Kwaliteitsindicatoren:	N=	%	%	%
A. Totaal aantal uitstrijkjes	81			
B. Totaal aantal uitstrijkjes met cytologie	35			
C. Pap 0	2	5,7%	2,1%	<2%
D. EC-	14	40,0%	50,6%	<10%

*oktober 2023 t/m september 2025

AGB:

- A. Het totaal aantal afgenomen uitstrijkjes, zowel primair, herhalingsuitstrijkjes als controle uitstrijkjes (zowel hrHPV+ als hrHPV-).
- B. Het totaal aantal afgenomen uitstrijkjes, zowel primair, herhalingsuitstrijkjes als controle uitstrijkjes, die cytologisch zijn beoordeeld (alleen hrHPV+).
- C. Het aantal Pap0 uitstrijkjes en het % Pap0 van B (het totaal aantal uitstrijkjes, dat cytologisch is beoordeeld).
- D. Het aantal EC- uitstrijkjes en het % EC- van B (het aantal uitstrijkjes, dat cytologisch is beoordeeld).

KOPAC-B

Tabel 1. KOPAC-B-codering

	K	O	P	A	C
	Kompositie	Ontstekingsverschijnselen	Plaveiselepitheel	Andere afwijkingen endometrium	Cilinderepitheel endocervix
0	Onvoldoende	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
1	Endocervicale cellen	Virusinfectie	Geen afwijkingen	Geen andere afwijkingen	Geen afwijkingen
2	Squameus metaplastische (sm) cellen	Trichomonas vaginalis	Abnormale plaveiselcellen	Epitheelatrofie	Geen endocervicaal epitheel
3	Endometrium (em)	Bacteriële infectie	Atypische squameuze metaplasie	Atypische reparatie reactie	Enkele atypische endocervicale cellen
4	ec + sm cellen	Candida albicans	Geringe dysplasie	Geringe atypie endometrium	Geringe atypie endocervicaal epitheel
5	ec + em cellen	Gardnerella vaginalis	Matige dysplasie	Matige atypie endometrium	Matige atypie endocervicaal epitheel
6	sm + em cellen	Geen tekenen van ontsteking	Ernstige dysplasie	Ernstige atypie endometrium	Ernstige atypie endocervicaal epitheel
7	ec + sm + em cellen	Actinomyces	Carcinoma in situ	Adenocarcinoom endometrium	Adenocarcinoma in situ
8	Alleen plaveiselcellen	Chlamydia	n.v.t.	Metastase maligne tumor	n.v.t.
9	n.v.t.	Aspecifieke ontsteking	Plaveiselcelcarcinoom	Andere maligne tumor	Adenocarcinoom van de endocervix

Kwalitatief goede uitslag?

Klinische gegevens

Aanleiding: BVO initieel onderzoek na ZAS

Uitstrijk afgenomen door: huisarts

Klachten: geen

Menstruatie: geen menstruatie

Anticonceptie: IUD Mirena

Gebruik hormonen: geen

Aspect cervix: normaal

Microscopie

K8, alleen plaveiselcellen

O6, geen tekenen van ontsteking

P1, geen afwijkende epitheelcellen

A1, geen andere afwijkingen

C2, geen endocervicale cilindercellen aangetroffen

B1, voldoende beoordeelbaar

Aanvullend onderzoek

HPV bepaling: hr-HPV positief, type 16, overige

Test: HPV BVO BD Onclarity™ HPV Assay

Classificatie

PAP-klasse: Pap 1

Bethesda: negatief voor intra-epitheliale neoplasie

Advies: herhalen na 12 maanden

Conclusie

Pap 1 – geen endocervicale cilindercellen

aangetroffen; geen afwijkende

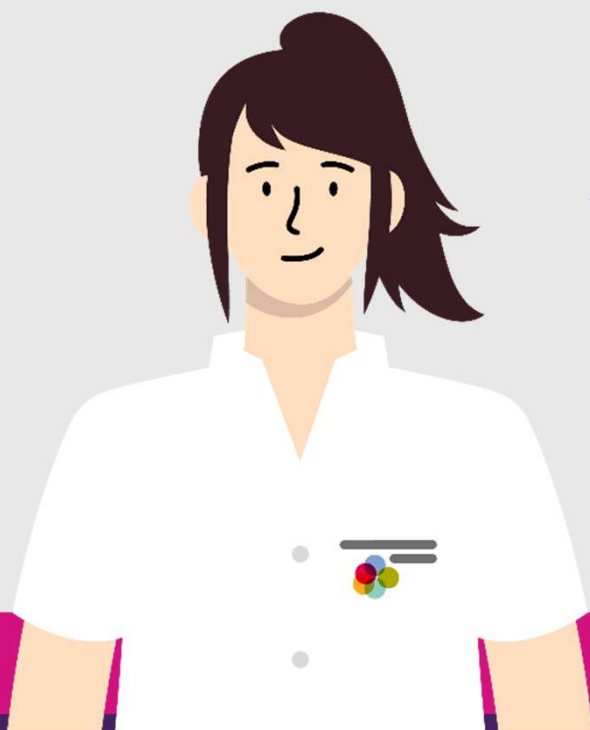
plaveiselepitheelcellen; geen andere afwijkingen,

geen tekenen van ontsteking (Bethesda: negatief

voor intra-epitheliale neoplasie)

Hr-HPV positief, type 16, overige

Advies: herhalen na 12 maanden

“Wil je weten of je het goed hebt uitgevoerd? Check dan bij de KOPAC-score (de uitslag) of er zowel plaveiselcellen als cilindercellen (endocervicale cellen) aanwezig zijn.”

- Simone, doktersassistent en ervaringsdeskundige

....en dan nog dit:

bevolkingsonderzoek nederland

*Dank voor
je komst!*